

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ BỒI DƯỠNG THỂ HỆ CÁCH MẠNG CHO ĐỜI SAU VÀ Ý NGHĨA ĐỐI VỚI VIỆC GIÁO DỤC THANH NIÊN VIỆT NAM HIỆN NAY

NGUYỄN THỊ ĐAN THỤY*

Một trong những di sản quý báu mà Chủ tịch Hồ Chí Minh (1890 - 1969) để lại là tư tưởng về bồi dưỡng thể hệ cách mạng cho đời sau, một vấn đề “rất quan trọng và rất cần thiết”. Bài viết đi sâu phân tích vai trò và mục đích, nội dung và phương pháp bồi dưỡng thể hệ cách mạng cho đời sau trong tư tưởng Hồ Chí Minh. Những quan điểm này của Chủ tịch Hồ Chí Minh về vấn đề bồi dưỡng thể hệ cách mạng cho đời sau đến nay vẫn còn nguyên ý nghĩa lý luận và thực tiễn.

Từ khóa: Tư tưởng Hồ Chí Minh, giáo dục, thanh niên Việt Nam

Nhận bài ngày: 21/8/2019; *đưa vào biên tập:* 11/9/2019; *phản biện:* 4/12/2019; *duyet đăng:* 12/2/2020

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh lịch sử xã hội Việt Nam cuối thế kỷ XIX đầu thế kỷ XX, với yêu cầu đánh đuổi thực dân Pháp, xóa bỏ chế độ thực dân phong kiến, giải phóng dân tộc; bằng sự kế thừa những giá trị truyền thống và tinh hoa văn hóa nhân loại, đặc biệt là sự tiếp thu tinh thần nhân văn của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh - một hệ thống lý luận “toàn diện và sâu

sắc về những vấn đề cơ bản của cách mạng Việt Nam” đã hình thành và phát triển, trong đó có vấn đề bồi dưỡng thể hệ cách mạng cho đời sau. Tư tưởng về bồi dưỡng thể hệ cách mạng cho đời sau của Hồ Chí Minh là một trong những di sản có ý nghĩa lý luận và ý nghĩa thực tiễn đối với sự nghiệp cách mạng Việt Nam, đặc biệt là đối với việc giáo dục thanh niên hiện nay. Tư tưởng về bồi dưỡng thể hệ cách mạng cho đời sau của Hồ Chí Minh không chỉ là cơ sở lý luận, kim

* Trường Đại học Cần Thơ.

chỉ nam cho việc xây dựng triết lý, sứ mệnh giáo dục, mà còn là cơ sở phương pháp luận cho việc xác định mục đích, nội dung, phương pháp giáo dục thanh niên Việt Nam hiện nay.

2. NHỮNG NỘI DUNG CƠ BẢN TRONG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ BỒI DƯỠNG THẾ HỆ CÁCH MẠNG CHO ĐỜI SAU

Trong cuộc đời, sự nghiệp và tư tưởng của mình, Hồ Chí Minh luôn đánh giá cao vai trò của thế hệ trẻ và ý nghĩa của việc bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau. Thế hệ cách mạng đời sau trong tư tưởng Hồ Chí Minh đó chính là thế hệ thanh niên và thiếu niên, nhi đồng. Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau trong tư tưởng Hồ Chí Minh thực chất là bồi dưỡng thế hệ trẻ (thanh niên, thiếu niên, nhi đồng). Đặng Xuân Kỳ (1985: 11-12) trong *Chủ tịch Hồ Chí Minh và vấn đề bồi dưỡng các thế hệ cách mạng* xác định: “Trong các thế hệ, thế hệ thanh niên và thiếu niên nhi đồng là đặc biệt quan trọng. Khi Bác Hồ nói ‘phải bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau’, ‘vì lợi ích trăm năm thì phải trồng người’, chủ yếu là nói về hai thế hệ này”.

2.1. Vai trò của bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau

Theo Hồ Chí Minh, “các cháu thiếu niên, nhi đồng là măng non của Tổ quốc”, “Thanh niên là người chủ tương lai của nước nhà” (Hồ Chí Minh, tập 5, 2011: 216), “Một năm khởi đầu từ mùa Xuân. Một đời khởi đầu từ tuổi trẻ. Tuổi trẻ là mùa xuân của xã hội”

(Hồ Chí Minh, tập 4, 2011: 194). Với Hồ Chí Minh, tiền đồ của dân tộc và tương lai của thế hệ trẻ gắn liền với nhau không thể tách rời. Vì vậy, trong *Thư gửi các bạn thanh niên* vào năm 1947 Người nhấn nhủ: “Thanh niên muốn làm người chủ tương lai cho xứng đáng thì ngay hiện tại phải rèn luyện tinh thần và lực lượng của mình, phải ra làm việc để chuẩn bị cái tương lai đó” (Hồ Chí Minh, tập 5, 2011: 216). Đồng thời, Hồ Chí Minh cho rằng cần phải giáo dục, bồi dưỡng thế hệ trẻ Việt Nam mới có thể biến tiềm năng vốn có của thế hệ trẻ trở thành hiện thực và rèn luyện họ tiến tới mục tiêu tốt đẹp của cuộc sống. Trước lúc đi xa, trong *Di chúc*, Hồ Chí Minh đã căn dặn toàn Đảng, toàn quân, toàn dân ta, rằng: “Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết” (Hồ Chí Minh, tập 15, 2011: 612). Luận điểm mang tính chân lý sâu sắc này là sự tiếp tục phát triển tư tưởng Người đã từng dạy trước đó “Vì lợi ích mười năm thì phải trồng cây, vì lợi ích trăm năm thì phải trồng người” (Hồ Chí Minh, tập 11, 2011: 528). Có thể khái quát, vai trò của việc bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau trong tư tưởng Hồ Chí Minh thể hiện rõ nét trên các vấn đề cơ bản sau:

Trước tiên, bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau đóng vai trò quan trọng đối với sự hình thành, phát triển nhân cách và năng lực cho thế hệ trẻ. Hồ Chí Minh cho rằng, để giải phóng dân tộc và thống nhất đất nước, xây

dựng chủ nghĩa xã hội, để thực hiện lý tưởng cộng sản chủ nghĩa thì cần phải đào tạo cán bộ, bồi dưỡng các thế hệ cách mạng cho đời sau. Điều đó có nghĩa là việc bồi dưỡng phải làm cho thế hệ cách mạng sau tự bộc lộ và phát triển những khả năng của họ, trở thành người có ích cho xã hội, không chỉ góp phần giải phóng dân tộc thoát khỏi cảnh tăm tối, lạc hậu mà còn giữ vững nền độc lập và đưa đất nước tiến lên. Hồ Chí Minh khẳng định: “Giáo dục nhằm đào tạo những người kế tục sự nghiệp cách mạng to lớn của Đảng và nhân dân ta” (Hồ Chí Minh, tập 15, 2011: 508).

Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau, theo tư tưởng Hồ Chí Minh, còn là vấn đề quan trọng quyết định sự thành công của sự nghiệp cách mạng, ảnh hưởng đến sự tồn vong, hưng thịnh của quốc gia dân tộc. Vì thế, Hồ Chí Minh nói: “Một dân tộc dốt là một dân tộc yếu” (Hồ Chí Minh, tập 4, 2011: 7). Cũng chính vì thế, trong *Thư gửi các học sinh* nhân ngày khai trường đầu tiên của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa vào tháng 9 năm 1945, Hồ Chí Minh nhấn nhủ: “Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không, chính là nhờ một phần lớn ở công học tập của các em” (Hồ Chí Minh, tập 4, 2011: 35).

2.2. Mục đích của việc bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau

Mục đích của việc bồi dưỡng thế hệ

cách mạng cho đời sau là đào tạo những con người vừa có tài vừa có đức để “cống hiến ngày càng nhiều cho Tổ quốc, cho nhân dân” (Hồ Chí Minh, tập 14, 2011: 619), phải “phát triển hoàn toàn những năng lực sẵn có của các em” (Hồ Chí Minh, tập 4, 2011: 34), để mỗi người đều trở thành “những công dân và cán bộ tốt, những người chủ tương lai tốt của nước nhà” (Hồ Chí Minh, tập 10, 2011: 185), và là “những người công dân hữu ích cho nước Việt Nam”, chứ không phải để làm quan như trong xã hội cũ. Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là nhằm bồi dưỡng những thế hệ kế tục, phát triển toàn diện, có tri thức, có lý tưởng đúng đắn và tình cảm cao đẹp, có phẩm chất đạo đức cách mạng - trung với nước, hiếu với dân, yêu thương con người, cần kiệm liêm chính, chí công vô tư, có tinh thần quốc tế trong sáng. Hồ Chí Minh khẳng định: “Để giáo dục thanh niên ta rèn luyện một chí khí kiên quyết, quật cường, một tinh thần quả cảm xung phong, tin tưởng vào tương lai của Tổ quốc, vào lực lượng của nhân dân, hy sinh lợi ích riêng cho lợi ích chung của dân tộc, ra sức đấu tranh để củng cố hòa bình, thực hiện thống nhất, hoàn thành độc lập và dân chủ trong toàn nước Việt Nam ta” (Hồ Chí Minh, tập 9, 2011: 135). Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau được ví như việc trồng cây, vun trồng một thế hệ tương lai, không đơn giản chỉ là giáo dục và đào tạo mà cần phải quan tâm, chăm sóc, vun sới mới có kết quả như mong đợi. Với những

mục đích cao cả như thế, bồi dưỡng thể hệ cách mạng cho đời sau, theo Hồ Chí Minh, là một việc “rất quan trọng” và “rất cần thiết” trong công cuộc xây dựng đất nước.

2.3. Nội dung cần bồi dưỡng cho thế hệ cách mạng cho đời sau

Từ việc khẳng định vai trò của thế hệ trẻ và mục đích của việc bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau, Hồ Chí Minh cho rằng: “Trong việc giáo dục và học tập, phải chú trọng đủ các mặt: đạo đức cách mạng, giác ngộ xã hội chủ nghĩa, văn hóa, kỹ thuật, lao động và sản xuất” (Hồ Chí Minh, tập 12, 2011: 647). Trong *Di chúc*, Người nhắc nhở phải đào tạo thế hệ cách mạng cho đời sau trở “thành những người thừa kế xây dựng xã hội chủ nghĩa vừa ‘hồng’ vừa ‘chuyên’” (Hồ Chí Minh, tập 15, 2011: 612), vì Hồ Chí Minh cho rằng: “Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, trước hết cần có những con người xã hội chủ nghĩa” (Hồ Chí Minh, tập 13, 2011: 66). Đây cũng là chiến lược, là quy luật của cách mạng Việt Nam.

Trong việc giáo dục, bồi dưỡng thế hệ trẻ, Hồ Chí Minh đã chỉ ra: “dưới chế độ thực dân phong kiến, mục đích đi học là cốt được mảnh bằng để làm ông thông, ông phán; rằng mục đích giáo dục nô lệ của thực dân phong kiến chỉ để đào tạo ra những trí thức nô lệ để hầu hạ chúng...” (Hồ Chí Minh, tập 9, 2011: 178). Quan điểm của Hồ Chí Minh là bồi dưỡng, giáo dục cho mọi người, trong đó có thế hệ trẻ hướng tới phát triển hoàn thiện

con người, học để biết, để làm việc, để làm người, không học để lấy bằng cấp [...]. Và cần xây dựng tư tưởng dạy và học để phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân” (Hồ Chí Minh, tập 10, 2011: 185).

Người luôn nhắc nhở thế hệ trẻ, phải cố gắng học tập kỹ thuật, văn hóa, chính trị... Nếu không học văn hóa, không có trình độ văn hóa thì không học được kỹ thuật, không học được kỹ thuật thì không theo kịp được nhu cầu về kinh tế nước nhà. Theo tư tưởng Hồ Chí Minh bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau cần phải chú ý học cả lý luận chính trị, “học tập cái tinh thần xử trí mọi việc, đối với mọi người và đối với bản thân mình; là học tập những chân lý phổ biến của chủ nghĩa Mác - Lênin để áp dụng một cách sáng tạo vào hoàn cảnh thực tế của nước ta” (Hồ Chí Minh, tập 11, 2011: 611). Và “trên nền tảng giáo dục chính trị và lãnh đạo tư tưởng tốt, phải phấn đấu nâng cao chất lượng văn hóa và chuyên môn nhằm thiết thực giải quyết các vấn đề do cách mạng nước ta đề ra và trong một thời gian không xa, đạt được những đỉnh cao của khoa học và kỹ thuật” (Hồ Chí Minh, tập 15, 2011: 507).

Tính toàn diện về nội dung bồi dưỡng, giáo dục thế hệ trẻ trong tư tưởng Hồ Chí Minh thể hiện ở chỗ, nền giáo dục phải hướng tới giáo dục con người cả về *đức, trí, thể, mỹ*; trong đó, giáo dục *đạo đức cách mạng* phải được đặt lên hàng đầu. Người nhấn

mạnh: “Cũng như sông thì có nguồn mới có nước, không có nguồn thì sông cạn. Cây phải có gốc, không có gốc thì cây héo, người cách mạng phải có đạo đức, không có đạo đức dù tài giỏi đến mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân” (Hồ Chí Minh, tập 5, 2011: 292). Cho nên trong nội dung giáo dục cho thế hệ trẻ, cần phải đặc biệt quan tâm giáo dục đạo đức cách mạng. Người nói: “Dạy cũng như học phải biết chú trọng cả tài lẫn đức. Đức là đạo đức cách mạng. Đó là cái gốc, rất là quan trọng” (Hồ Chí Minh, tập 14, 2011: 400). Trong đó, Hồ Chí Minh đặc biệt chú trọng giáo dục những phẩm chất đạo đức như “cần, kiệm, liêm, chính là nền tảng của đời sống mới” (Hồ Chí Minh, tập 6, 2011: 117), nền tảng cho việc xây dựng con người mới.

Tất cả những điều đó cho thấy, tư tưởng về bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau của Hồ Chí Minh thể hiện giá trị nhân văn sâu sắc, vì nó luôn xuất phát từ thế hệ trẻ và luôn hướng thế hệ trẻ tới những giá trị xã hội tốt đẹp và lý tưởng cao đẹp, biết làm chủ và sáng tạo, có văn hóa để xứng đáng làm người. Trong *Di chúc*, Hồ Chí Minh viết: “Đoàn viên và thanh niên ta nói chung là tốt, mọi việc đều hăng hái xung phong, không ngại khó khăn, có chí tiến thủ. Đảng cần phải chăm lo giáo dục đạo đức cách mạng cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng xã hội chủ nghĩa vừa ‘hồng’ vừa ‘chuyên’” (Hồ Chí Minh, tập 15, 2011: 612).

2.4. Phương pháp bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau

Để việc bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau đạt được chất lượng và hiệu quả cao thì cần có những phương pháp bồi dưỡng phù hợp và phải sử dụng kết hợp nhiều phương pháp vừa mang tính dân tộc, khoa học, đại chúng, vừa thiết thực, sinh động và linh hoạt; không chỉ bó hẹp trong nhà trường, mà phải là sự kết hợp chặt chẽ với gia đình và xã hội. Bên cạnh đó, để việc chăm lo bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau có hiệu quả thiết thực, cần phải tùy theo mỗi đối tượng, mỗi cấp học mà có những phương pháp giáo dục khoa học, phù hợp, để họ có thể tự nâng cao trình độ của mình.

Trước hết là phương pháp nêu gương. Hồ Chí Minh rất coi trọng việc “nêu gương”, “làm gương” của mọi tổ chức, mọi lực lượng cách mạng và mọi cá nhân trong việc giáo dục nói chung và *bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau* nói riêng. Bởi theo Người: “một tấm gương sống còn có giá trị hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền” (Hồ Chí Minh, tập 1, 2011: 284). Do đó, phương pháp nêu gương bằng những tấm gương *người tốt, việc tốt* cụ thể sinh động là phương pháp có ý nghĩa thực tiễn sâu sắc để *bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau* vươn tới những giá trị chân, thiện, mỹ. Hồ Chí Minh khẳng định: “Lấy gương người tốt, việc tốt để hàng ngày giáo dục lẫn nhau là một trong những cách tốt nhất để xây dựng Đảng, xây dựng

các tổ chức cách mạng, xây dựng con người mới, cuộc sống mới” (Hồ Chí Minh, tập 15, 2011: 672). Để phương pháp nêu gương đạt hiệu quả cao, Hồ Chí Minh đòi hỏi: *thứ nhất*, phải xây dựng, nhân rộng trong thanh niên, thiếu niên và nhi đồng các gương điển hình người tốt - việc tốt, “Cần lấy ngay những gương tốt đó của các cháu và những gương người tốt, việc tốt trong nhân dân để giáo dục các cháu. Không nên nói lý luận suông” (Hồ Chí Minh, tập 15, 2011: 670); *thứ hai*, “Phải khéo kết hợp cán bộ già với cán bộ trẻ” (Hồ Chí Minh, tập 15, 2011: 278) để họ bù đắp cho nhau những ưu khuyết mang tính đặc thù của tuổi tác; *thứ ba*, nêu gương phải thông qua khen ngợi và kết hợp với phát động thi đua, khuyến khích, khen thưởng, “Các cháu nên thi đua, thi đua học tập, thi đua trong mọi việc để trở nên những nhi đồng có tổ chức, có kỷ luật, có sáng kiến, có lực lượng” (Hồ Chí Minh, tập 9, 2011: 498).

Một trong những phương pháp mà Hồ Chí Minh đặc biệt đề cao, đó là phương pháp kết hợp chặt chẽ giữa học với hành, giữa lý luận gắn liền với thực tiễn trong việc bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau. Đây vừa được xem là nguyên tắc, phương châm vừa là phương pháp bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau. Phương pháp này bắt nguồn từ mục tiêu giáo dục nhằm đào tạo những chiến sĩ kế thừa sự nghiệp cách mạng chứ không phải “đào tạo ra những con người thuộc sách lầu lầu, cụ Mác nói

thế này, cụ Lênin nói thế kia, nhưng nhiệm vụ của mình được giao quét nhà lại để cho nhà đầy rác” (Hồ Chí Minh, tập 15, 2011: 668). Học đi đôi với hành, lý luận gắn liền với thực tiễn, theo Hồ Chí Minh là điều kiện để thế hệ cách mạng sau đem những kiến thức đã tiếp thu được vận dụng vào trong thực tiễn cuộc sống nhằm phục vụ xã hội, cộng đồng; là điều kiện cần thiết để rèn luyện, bồi dưỡng lý tưởng, giáo dục đạo đức, trách nhiệm và ý thức công dân cho thế hệ trẻ. Hồ Chí Minh khẳng định: “Học phải suy nghĩ, học phải liên hệ với thực tế, phải có thí nghiệm và thực hành. Học với hành phải kết hợp với nhau” (Hồ Chí Minh, tập 14, 2011: 402); “Lý luận phải đem ra thực hành. Thực hành phải nhằm theo lý luận. Lý luận cũng như cái tên (hoặc viên đạn). Thực hành cũng như cái đích để bắn. Có tên mà không bắn, hoặc bắn lung tung, cũng như không có tên. Lý luận cốt để áp dụng vào thực tế. Chỉ học thuộc lòng, để đem lờ thiên hạ thì lý luận ấy cũng vô ích. Vì vậy, chúng ta phải gắng học, đồng thời học thì phải hành” (Hồ Chí Minh, tập 5, 2011: 275).

Để bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau, Chủ tịch Hồ Chí Minh thường xuyên sử dụng và nhấn mạnh phương pháp tự giáo dục. Bản thân thế hệ trẻ phải ra sức học tập, tu dưỡng mọi nơi, mọi lúc và suốt đời. Tự giáo dục là sự thể hiện trình độ làm chủ bản thân, khả năng kiểm chế, tự điều chỉnh và tự xác định bổn phận, trách nhiệm của mỗi người trong cuộc sống. Hồ Chí

Minh cho rằng thể hệ cách mạng đời sau phải có ý thức học tập, say mê học tập và coi học tập là nhiệm vụ thường xuyên, liên tục cho đến suốt cả cuộc đời. Hồ Chí Minh viết: “Học ở trường, học ở sách vở, học lẫn nhau và học nhân dân” (Hồ Chí Minh, tập 6, 2011: 361). Theo Hồ Chí Minh, để thể hệ trẻ có thể phát huy khả năng tự học, tự giáo dục của bản thân thì họ phải xác định rõ “về cách học, phải lấy tự học làm cốt” (Hồ Chí Minh, tập 5, 2011: 312).

Trong phương pháp bồi dưỡng thể hệ cách mạng cho đời sau, Hồ Chí Minh còn chú trọng đến sự kết hợp giữa gia đình, nhà trường và xã hội: “Giáo dục các em là việc CHUNG của gia đình, trường học và xã hội” (Hồ Chí Minh, tập 10, 2011: 175); “Giáo dục nhằm đào tạo những người kế tục sự nghiệp cách mạng to lớn của Đảng và nhân dân ta, do đó các ngành, các cấp đảng và chính quyền địa phương phải thật sự quan tâm hơn nữa đến sự nghiệp này, phải chăm sóc nhà trường về mọi mặt, đẩy sự nghiệp giáo dục của ta lên những bước phát triển mới” (Hồ Chí Minh, tập 15, 2011: 508). Tuy nhiên, “giáo dục trong nhà trường, chỉ là một phần, còn cần có sự giáo dục ngoài xã hội và trong gia đình để giúp cho việc giáo dục trong nhà trường được tốt hơn. Giáo dục trong nhà trường dù tốt mấy nhưng thiếu giáo dục trong gia đình và ngoài xã hội thì kết quả cũng không hoàn toàn” (Hồ Chí Minh, tập 10, 2011: 591).

Từ những luận điểm trên của Hồ Chí Minh cho thấy rằng, việc kết hợp giữa gia đình, nhà trường và xã hội sẽ tạo ra mối quan hệ vững chắc trong quá trình bồi dưỡng thể hệ cách mạng cho đời sau. Hồ Chí Minh yêu cầu gia đình, nhà trường và xã hội phải kết hợp chặt chẽ với nhau để thống nhất ở mục tiêu bồi dưỡng, phương pháp bồi dưỡng nhằm tác động một chiều tích cực lên thể hệ trẻ, tránh trường hợp trống đánh xuôi, kèn thổi ngược. Từ đó, Người nói: “Giáo dục là sự nghiệp của quần chúng. Cần phát huy đầy đủ dân chủ xã hội chủ nghĩa, xây dựng quan hệ thật tốt, đoàn kết chặt chẽ giữa thầy và thầy, giữa thầy và trò, giữa học trò với nhau,... giữa nhà trường với nhân dân để hoàn thành thắng lợi nhiệm vụ đó” (Hồ Chí Minh, tập 15, 2011: 508).

3. Ý NGHĨA CỦA TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ BỒI DƯỠNG THỂ HỆ CÁCH MẠNG CHO ĐỜI SAU ĐỐI VỚI VIỆC GIÁO DỤC THANH NIÊN VIỆT NAM HIỆN NAY

Tư tưởng Hồ Chí Minh về bồi dưỡng thể hệ cách mạng cho đời sau là định hướng mang tầm chiến lược cho Đảng và nhân dân ta nhằm tạo điều kiện cho tuổi trẻ học tập, lao động, cống hiến, vui chơi giải trí, phát triển thể lực, trí lực để xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Thanh niên là lực lượng đông đảo trong xã hội có vai trò quan trọng trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Theo số liệu thống kê của Tổng cục Thống kê: “Thanh niên Việt Nam đến

năm 2016 là 23.925.800 người chiếm 25,8% dân số cả nước, trong đó dân số nam thanh niên là 12.161.900 người, chiếm 50,8% dân số thanh niên và nữ thanh niên là 11.763.900 người, chiếm 49,2% dân số thanh niên” (Tổng cục Thống kê, 2016). Trong bối cảnh đất nước đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng trên mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, việc bồi dưỡng, rèn luyện, giáo dục thế hệ thanh niên theo lý tưởng và con đường mà Hồ Chí Minh đã lựa chọn là rất cần thiết. Nhận thức được vai trò của thanh niên với tư cách là lực lượng nòng cốt của dân tộc và tầm quan trọng của công tác giáo dục thanh niên đối với sự tồn vong và hưng thịnh của quốc gia, dân tộc, Đảng và Nhà nước đã có những chủ trương, chính sách đẩy mạnh việc giáo dục thanh niên về đạo đức, lý tưởng, trình độ tri thức, kỹ năng, thể chất. Trong nhiều văn kiện, nghị quyết, chính sách của Đảng và Nhà nước, vấn đề giáo dục thanh niên, luôn được xem là vấn đề cốt lõi, có tầm quan trọng trong chiến lược giáo dục, xây dựng con người Việt Nam mới. Trong những chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách của Nhà nước về công tác giáo dục thanh niên đã thể hiện các quan điểm chủ đạo của Chủ tịch Hồ Chí Minh: (1) “Thanh niên được đặt ở vị trí trung tâm trong chiến lược bồi dưỡng, phát huy nhân tố và nguồn lực con người. Chăm lo, phát triển thanh niên vừa là mục tiêu, vừa

là động lực bảo đảm cho sự ổn định và phát triển bền vững của đất nước.” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2008: 41-42); (2) Giáo dục thanh niên phát triển toàn diện, vừa hồng vừa chuyên là yêu cầu cần thiết, cấp bách của sự nghiệp cách mạng và là “trách nhiệm của cả hệ thống chính trị dưới sự lãnh đạo của Đảng, vai trò quan trọng của Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, gia đình, nhà trường và xã hội” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2008: 41-42); (3) Đổi mới căn bản, toàn diện về mục tiêu, nội dung và phương pháp giáo dục thanh niên theo hướng “chuyên mạnh quá trình giáo dục chủ yếu từ trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất của người học; học đi đôi với hành, lý luận gắn với thực tiễn” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2016: 114); (4) Đẩy mạnh phát triển giáo dục, xem đó là quốc sách hàng đầu trong việc giáo dục thanh niên, “Giáo dục và đào tạo là quốc sách hàng đầu, là sự nghiệp của Đảng, Nhà nước và toàn dân. Đầu tư cho giáo dục là đầu tư cho phát triển, được ưu tiên đi trước trong các chương trình, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2013: 119).

Thực hiện *Di chúc* và học tập tư tưởng của Hồ Chí Minh, tại Hội nghị lần thứ bảy, Ban chấp hành Trung ương khóa X khẳng định: “Một trong những thành tựu của công cuộc đổi mới đất nước là đã xây dựng được thế hệ thanh niên thời kỳ mới có đạo đức, nhân cách, tri thức, sức khỏe, tư

duy năng động và hành động sáng tạo; tiếp nối truyền thống hào hùng của Đảng và dân tộc, nêu cao lòng yêu nước, ý thức xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa; không ngại khó khăn, gian khổ, tình nguyện vì cộng đồng; có trách nhiệm với gia đình, xã hội; có ý chí vươn lên trong học tập, lao động, lập thân, lập nghiệp, làm giàu chính đáng, quyết tâm đưa đất nước thoát khỏi nghèo nàn, lạc hậu; mong muốn được tin tưởng, được cống hiến cho đất nước, có việc làm, thu nhập ổn định, đời sống văn hóa tinh thần lành mạnh phong phú, môi trường sống an toàn. Dù còn nhiều tâm trạng khác nhau, song đa số thanh niên luôn tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng và phát triển của đất nước” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2008: 37).

Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đã đạt được, công tác giáo dục thanh niên nước ta vẫn còn có những hạn chế nhất định như: công tác giáo dục thanh niên vẫn chưa được sự quan tâm đúng mức của một bộ phận cấp ủy Đảng, chính quyền, gia đình và các tổ chức chính trị - xã hội; công tác đoàn kết, tập hợp thanh niên tham gia các đoàn thể xã hội, hoạt động thực tiễn để giáo dục còn hạn chế; nguồn lực thanh niên được giáo dục vẫn chưa đáp ứng nhu cầu của sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước; mục tiêu, nội dung và phương pháp giáo dục thanh niên thời gian qua còn nhiều bất cập. Điều đó đã dẫn đến “Một bộ phận thanh niên sống thiếu lý tưởng, giảm sút niềm tin, ít quan tâm

đến tình hình đất nước, thiếu ý thức chấp hành pháp luật, sống thực dụng, xa rời truyền thống văn hóa dân tộc. Học vấn của một bộ phận thanh niên nhất là thanh niên nông thôn, thanh niên dân tộc thiểu số còn thấp; nhiều thanh niên thiếu kiến thức và kỹ năng trong hội nhập quốc tế. Tính độc lập, chủ động, sáng tạo, năng lực thực hành sau đào tạo của thanh niên còn yếu, chưa đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Tình trạng tội phạm và tệ nạn xã hội trong thanh niên đang gia tăng và diễn biến ngày càng phức tạp. Tỷ lệ thanh niên nhiễm HIV/AIDS còn cao” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2008: 37-38).

Để thực hiện điều đó, cần tiến hành đồng bộ và đồng thời các giải pháp như sau: nâng cao nhận thức về vai trò của công tác giáo dục thanh niên; tăng cường sự lãnh đạo của Đảng và sự quản lý của Nhà nước để phát huy vai trò của các tổ chức, các lực lượng và toàn xã hội trong công tác giáo dục thanh niên; đổi mới căn bản, toàn diện về mục tiêu, nội dung và phương pháp giáo dục thanh niên; tăng cường xây dựng và phát triển đội ngũ cán bộ làm công tác giáo dục thanh niên; tăng cường phối hợp giữa gia đình, nhà trường và xã hội nhằm tạo môi trường lành mạnh, tích cực trong việc giáo dục thanh niên; giáo dục ý thức tự rèn luyện và tự giáo dục cho thanh niên.

4. KẾT LUẬN

Tư tưởng về bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau của Hồ Chí Minh

luôn là một bài học thiết thực và sâu sắc trong mọi giai đoạn cách mạng, đặc biệt trong giai đoạn hiện nay khi kinh tế tri thức trở thành mục tiêu hướng đến của nhiều nước. Nếu chúng ta không bồi dưỡng kịp thời một lớp người trẻ tuổi đủ đức đủ tài nhằm phát huy cao nhất mọi nguồn lực sáng tạo của những chủ nhân tương lai vào công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội thì sẽ là một trở lực đối với con đường phát triển của dân tộc, của đất nước Việt Nam. Do đó, bồi

dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau phải trở thành chiến lược lâu dài của Đảng và Nhà nước, thể hiện qua những chủ trương, biện pháp thiết thực, phù hợp, khích lệ được tinh thần chủ động tham gia của mọi tầng lớp nhân dân vào công việc bồi dưỡng thế hệ trẻ. Khi ấy mới thật sự thực hành triết lý đạt tới chiều sâu nhân văn: “Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết” (Hồ Chí Minh, tập 15, 2011: 612). □

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

1. Đảng Cộng sản Việt Nam. 2008. *Văn kiện Hội nghị lần thứ bảy Ban chấp hành Trung ương khóa X*. Hà Nội: Nxb. Chính trị Quốc gia.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam. 2013. *Văn kiện Hội nghị lần thứ tám Ban chấp hành Trung ương khóa XI*. Hà Nội: Văn phòng Trung ương Đảng.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam. 2016. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*. Hà Nội: Nxb. Chính trị Quốc gia.
4. Đặng Xuân Kỳ. 1985. *Chủ tịch Hồ Chí Minh và vấn đề bồi dưỡng các thế hệ cách mạng*. Hà Nội: Nxb. Thanh niên.
5. Hồ Chí Minh. 2011. *Toàn tập* - tập 1, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15. Hà Nội: Nxb. Chính trị Quốc gia.
6. Tổng cục Thống kê. 2016. *Kết quả thống kê lao động thanh niên 2007 - 2016*. Hà Nội: Nxb. Thống kê.